

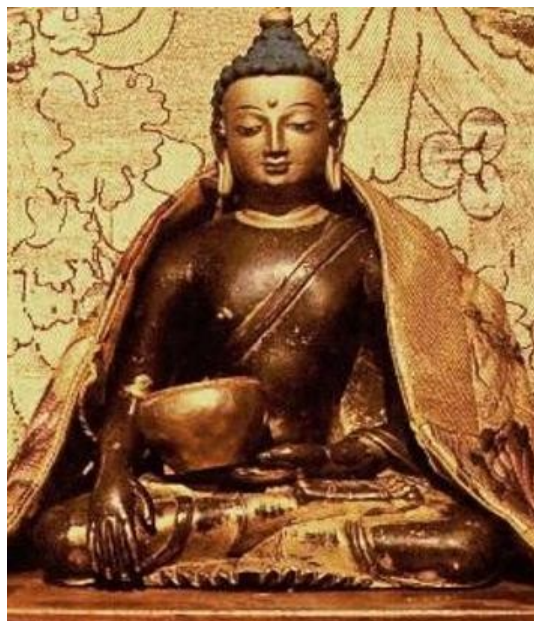
Om Buddha 1.

Hvordan var Buddha's Nirvana

Buddha Sakyamuni blev befriet og oplyst, men hvad skal det egentlig sige? Herunder finder du uddrag fra en klassisk tekst til at belyse Buddha legenden. En mere vidtgående beskrivelse af Buddha Sakyamuni findes i den næste artikel:

Om Buddha 2.

Antik Buddha statue fra Rumtek klosteret i Sikkim, foto af Nik Douglas © fra bogen: *Karmapa the Black Hat Lama of Tibet*, Luzac & Co London 1976. >

Ashvagoshas værk: *Buddhacarita*

Buddha Sakyamuni's 12 bedrifter

af Lama Tendar Olaf Høyer

De 12 bedrifter er:

- 1) *Bodhisatva'en* [Buddha Sakyamuni kaldes for dette før sin oplysning] tager ophold i *Tushita* himlen efter i utallige inkarnationer at have bestræbt sig på at nå Oplysningen.
- 2) *Bodhisatva'en* beslutter sig her for at lade sig inkarnere igen for at befri verden for forkert lære om befrielsen.
- 3) *Bodhisatva'en* inkarnerer i dronningen *Mahamayas* skød, mens hun drømmer om en stor hvid elefant, som trænger ind i hende uden dog at skræmme hende eller volde hende besvær eller smerte.
- 4) *Bodhisatva'en* fødes fra siden af sin mor. Fødslen sker ikke gennem kvindens almindelige føde-kanal. Mytologisk vil

det sige, at der ikke er noget snavset ved fødslen, som i øvrigt er smertefri, uden komplikationer eller andet besvær for hans mor, ligesom hendes graviditet var helt uden problemer. Fødslen finder sted i *Lumbini* i vore dages sydlige Nepal. Så snart Bodhisatva'en er født, tager han 7 faste skridt og proklamerer højlydt: **Jeg er den bedste i verden. Dette er mit sidste liv. Jeg vil ikke inkarnere igen.**

(Denne beretning antyder, at han blev født ved et kejsersnit. Hans mor døde en uge senere, hvilket kunne skyldes komplikationer ved indgrebet. At Buddha gik sig en tur efter sin fødsel mens han profeterede, forekommer ikke særligt sandsynligt, men det er da en god historie.)

- 5) Bodhisatva'en opnår derpå mesterskab i al almindelig lærdom og sportsgrene og bliver gift med den smukke prinsesse *Yusodhara* og får en søn *Rahula*.
- 6) Bodhisatva'en lever et liv i luksus og sansenydelser i sine slotte og lysthaver indtil han væmmes ved dette liv. Det sker da han for første gang oplever sygdom, alderdom, død og en hellig mand, som lever i askese udenfor det almindelig samfund.
- 7) Bodhisatva'en forlader derfor sit slot og sin familie om natten uden deres vidende, forærer sit prinsetøj til sin trofaste tjener *Chandaka*, ifører sig pjalter af klude, som andre har smidt væk, og efter dette afkald, sanskrit: *naishkramya*, vandrer bort som asket. Han søger instruktion hos to forskellige meditations-mestre, først hos *Arada Kalama* i *Vaisali* så *Rudraka* i *Rajagriha* (**begge byer ligger i vore dages Bihar**). Han mestrer hurtigt alt, som de kan lære ham og forlader dem, da han ikke opnår det ønskede resultat: den ubetingede lykke.
- 8) Bodhisatva'en udøver derpå streng afholdenhed og faste i 6 lange år, indtil han er ved at dø af det. En bonde-pige, *Sudjata* tilbyder ham da et måltid, som straks styrker ham, og han indser det nytteløse i både luksus og afholdenhed.
- 9) Bodhisatva'en begiver sig da til *Bodhi-træet* i *Bodhgaya* og sætter sig under det. Han indstiller sig på at blive siddende dér, indtil befrielsen indtræffer og vinder så over tilknytningens djævel, *Mara*. Derpå opnår han den fulde oplysning, (**sanskrit: *samyak-sambodhi***) også kendt som *nirvana*.
- 10) Buddha Sakyamuni drager til *Sarnath* nær *Varanasi* og starter sin virksomhed som Buddha. Den varer i 45 år.
- 11) Buddha Sakyamuni besøger sin mor i *Tushita* himlen, fordi hun døde, før han blev oplyst.
- 12) Buddha Sakyamuni's død, kaldet det endelige *nirvana*, *pari-nirvana*.

Det her oversatte uddrag af teksten er beskrivelsen af Buddha Sakyamunis oplysning, som jeg finder relevant på Tilogaards netsted til beskrivelse af selve essensen af Buddha begrebet.

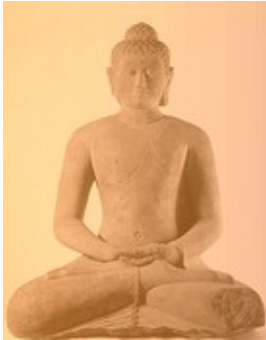
Oplysningen

Vi er nået frem i fortællingen om Buddha Sakyamuni, til begivenheden, hvor han netop har overvundet tilknytningens djævel, hvis navn er Mara, efter at have proklameret et løfte om ikke at forlade sit sæde under Bodhi-træet, før han når befrielsen. Episoden med Mara er helt afgørende. Først erkender *Den Hellige Mand Fra Sakya* (= Sakyamuni) nødvendigheden af at opgive identifikation og tilknytning til alle slags oplevelser. Derefter opgiver han enhver identifikation og tilknytning (han besejrer Mara). Han var aldrig nået hertil, hvis han ikke havde formået at give helt slip på alting, sanskrit: *naishkranya*. Derpå, fri fra nogen dominans, udfolder Oplysningen sig. Så længe han endnu ikke har opnået Nirvana, kaldes han i den klassiske litteratur for en *Bodhisatva*. Det betyder i sin rod betydning 'en som søger oplysningen.'

Ved at opgive identifikation og tilknytning til alle oplevelser får Bodhisatva'en åbenbart en vision af en djævel, som personificerer disse tendenser i sindet. Denne vision af djævlen Mara er unik. Vi møder ellers ikke denne djævel i Sutra'erne som vision, men blot som begreb. Ved at overvinde sine tendenser til identifikation og tilknytning bliver Bodhisatva'en frigjort fra deres dominans af hans bevidsthed, og så sker der en hel masse. Buddha Sakyamuni tager den lokale gudinde *Sthavara* i ed på, at hun har bevidnet, at han har overvundet Mara. Hans hånd rører jorden som symbol på Sthavara's ed.

Vi befinder os i Bodhgaya, som dengang var et sted i skoven, kaldet Uruvela, hvor der i en lysning groede et stort, såkaldt Bodhi-træ. Herunder sad nu Buddha Sakyamuni, som endnu ikke var blevet til en rigtig Buddha. Endnu kaldes han for Bodhisatva'en, et menneske som er helt og holdent fokuseret på at

nå Oplysningen, koste hvad det vil og uanset hvad, det måtte medføre.

Han sidder på et sæde af *kusha-græs* i perfekt *vajra-stilling* (se billedet til venstre), hans ben krydsede så den ene fod låser ovenpå den anden, hver fod hvilende ovenpå sit modsatte lår. Hans ryg er fuldstændig lige, og hans hage trukket lidt ind mod adamsæblet. Hans øjne kigger nedad, som følger de en lysstråle fra sig selv i linje med næseryggen ned mod den uskarpe jord. Hans opmærksomhed er ikke bundet i øjnene eller krops-stillingen. Den er i dyb koncentration, fokuseret på at opgive al tilknytning og identifikation.

Det er det magiske øjeblik, hvor Bodhisatva'en bliver helt frigjort, og hans befrielse går op for ham, og han indser klart følgerne af sin indsigt. Han havde opnået de ganske særlige evner, skt.: *abhidjña*, som kendetegner en oplyst. Det sker i en fortløbende proces, som beskrives i det følgende.

Men bemærk og husk det nu; først opgiver han al slags tilknytning og identifikation, mens han befinder sig i en dyb yogisk eller meditativ trance (*samadhi*).

Bodhi-træet i Bodhi Gaya, hvorunder Buddha Sakyamuni sad for 2500 år siden og hvor han blev befriet og oplyst.

Her følger så oversættelsen:

Ashvaghosha beretter:

Da kom Månen frem og oplyste himlen som en jomfrus blide smil, mens en regn af sødt duftende og dugfriske blomster faldt mod Jorden fra oven. Da Bodhisatva'en [Buddha Sakyamuni] nu havde overvundet Maras voldsomhed med sin fasthed og ro, og da han besad stor færdighed i meditativ trance, hengav han sig til trancen fast besluttet om, både gennemskue altings endegyldige virkelighed og livets egentlige mål. Han opnåede nu fuldstændigt mesterskab over alle grader og typer af meditativ trance [sanskrit: *samadhi*].

1. session: I denne nats første session [en session, ofte oversat med ordet: *vagt*, angiver traditionelt en 3 timers periode] genvinder han erindringen om sine tidligere livs hele rækkefølge. *Dengang var jeg sådan og sådan, mit navn var således, og derfra kom jeg hertil* - således huskede han tusinder af inkarnationer, som om han levede dem en gang til. Da han havde erindret sine tidligere tusinder af liv og død, vendte den hellige mand sit medfølelse sind fuld af indlevelse mod de andre sansende væsner, og han tænkte: *atter og igen må de forlade deres kære og drage andet steds hen, og der er ingen ende på det. Denne verden er ganske ubeskyttet og hjælpeløs, og som et hjul drejer den bare rundt og rundt.* Som han vedblev at overveje fortiden således, blev han overbevist om, at denne sammensatte verden [sanskrit: *samsara*] er lige så kerne-løs som banan-palmens stamme [den er kun overflade - den er tom indeni].

2. session: Modig uden sammenligning opnåede han i nattens anden session det højeste visdoms-øje, for han var selv den bedste af alle, som har syn. Derpå med sit fuldkomment rene guddommelige øje overskuede han hele verden, som forekom ham at blive reflekteret som i et pletfrit spejl. Han så, at alle de sansende væsners død og genfødsel var afhængig af, hvorvidt deres handlinger var af lavere eller højere værdi. [Se siden: *Om Karma*.] Således voksede hans medfølelse yderligere. Det blev klart for ham, at der ikke findes nogen sikkerhed i denne flod af *samsara* [det vil sige: sammensat] eksistens, og at døden altid truer. Belejret fra alle sider kan ingen finde fred noget sted. På denne måde overskuede han de 5 verdener, hvor genfødsel kan forekomme, med sit guddommelige øje, og han fandt ingen essens i denne tilblivelses verden, ligesom der ikke er kernetræ i banan-palmens stamme, når den skrælles lag for lag. [Palmen er hul i kernen. Bemærk, at normalt omtales 6 verdener. *Ashvagosha* sammenlægger sandsynligvis *deva'ernes* – og *asura'ernes* verdener, så der kun er 5. Læs mere i Ordforklaringen på Tilogaard.dk under: *Triloka*.]

3. session: Derpå, da nattens tredje session var kommet, rettede Den Ypperste Mester I Meditativ Trance sin meditation mod denne verdens virkelige og egentlige natur: *Desværre, [tænkte han] forgæves slider de sansende væsner sig op. Atter og igen bliver de født, ældes, dør de og drages videre til et nyt liv og genfødes. Desuden sløres deres udsyn af grådighed og formørket indbildning, og det er, som var de blinde fra fødslen af. Skønt ængstelige, finder de ingen udvej af denne store samling af lidelse.* Han opdagede derpå årsagskædens 12 led [princippet om tilblivelse ved 12

samtidigt opståede og gensidigt afhængige led; læs remsen: *Årsagskæden*] og indså, at begyndende med uvidenhed leder kæden til alderdom og død, og at begyndende med uvidenhedens ophør fører kæden til ophøret af fødsel, alderdom, død og alle slags lidelse.

Da dette storslåede visionære menneske havde fattet, at hvor der ikke er nogen som helst uvidenhed, vil der heller ikke være karma-formerende faktorer, da havde han opnået en rigtig erfaring om alt, hvad der er at vide, og han fremstod i verden som en **Buddha**. Han gennemgik de 8 stadier i trance-indsigt [de 4 *dhyanas* og de 4 erkendelser] og nåede hurtigt højdepunktet. Fra verdens top og nedefter kunne han ikke opdage noget 'Selv,' sanskrit: *anatman*, noget steds. Han blev helt rolig ligesom ilden, når brændslet er brændt ud. Han var nået til fuldkommenhed, og han tænkte ved sig selv: *dette er den ægte vej, hvorpå så mange andre visionære mennesker, som også kendte til alt fra oven til for ned, tidligere var rejst til den endelige og virkelige sandhed. Nu har også jeg opnået den.*

4. session: I nattens fjerde session brød daggrødet frem og alle spøgelse i bevægelse og alle spøgelse, som ikke bevæger sig, gik til ro. Da indtog 'Det Store Visionære Menneske' den stilling, som opretholder sig selv, og 'Alles Vejleder' opnåede den alvidende tilstand. [*Stillingen, som opretholder sig selv, er betegnelsen på en yoga-kropsstilling.*] Da han gennem sin Buddha-tilstand erkendte denne sandhed, svajede Jorden som en kvinde fortrukket i vin, og himlen lyste op med alle *siddha'erne* [en *siddha* er en mester i *samadhi*], som ankom i flokke fra alle retninger, og de mægtige torden-trommer dundrede gennem luften. Behagelige briser blæste blidt, mens finregn faldt fra skyfri himmel, blomster og frugter dalede fra træer helt uden for årstiden - i en bestræbelse, kunne man tro, på at vise ham ære. *Mandarava*-blomster og lotus, og også vand-liljer fremvokset med guld og beryl, faldt fra himlen til jorden nær 'Den Hellige Mand Fra Sakya' [= *Sakyamuni*], så det lignede et sted fra gudernes verden. I det øjeblik var der ingen nogen steder, som var vrede, syge eller kede af det. Ingen gjorde nogen noget ondt. Ingen var stolte. Hele verden blev ganske rolig, som var den nået til fuldstændig fuldkommenhed.

Blandt de guder, som længes efter befrielse, spredte glæden sig, og videre spredte den sig i de lavere verdener hos de væsner, som lever der. Overalt blev de gode styrket, Dharma'ens indflydelse blev øget [*Dharma betyder her blot religiøsitet og sandhed*], og verden blev rejst fra det lidenskabelige skidt og uvidenhedens mørke. Fyldt med glæde og undren over den hellige mands bedrift, rejste de visionære *Iksvaku'er* [et konge dynasti fra Indiens Oldtid, hvis mest berømte konge var *Rama*, kendt fra sagaen *Ramayana*] sig i deres himmelske boliger og viste ham hæder, disse hellige, som havde været menneskenes beskyttere, kongers profeter og store visionære. De store visionære blandt flokkene af de usynlige væsner kunne høres udråbe hans ry vidt og bredt. Alle sansende væsner blev fyldt med glæde og følte, at alt gik godt. Kun [*djævlen*] *Mara* følte dybt ubehag, som var han pludselig faldet i et dybt hul.

I syv dage forblev han sådan, uden at hans krop gav ham vanskeligheder, hans øjne lukkede sig aldrig, og han kiggede dybt i sit eget sind. Han tænkte: *Her har jeg fundet frihed.* Han vidste, at hans hjertes længsler

endelig var opfyldt. Da han nu havde fattet loven om årsag og virkning [*karma*] og endeligt havde overbevist sig selv om manglen på et *Selv* i alt, som er til, vendte han sig fra sin dybe trance, og i stor medfølelse betragtede han verden med sit Buddha-øje med hensigt på at bringe den fred. Imidlertid så han på den ene side en verden fortabt i fornædrende udsyn og forvirrede anstrengelser, tykt bedækket med lidenskabelig forurening, og på den anden side så han den befriende Dharmas overordentlige forfinelse, da hældede han mod ikke at foretage sig noget. Han opvejede så betydningen af sin forpligtelse til at oplyse alle levende væsner, som han havde påtaget sig i fortiden, og blev igen mere sindet til ideen om at vise vejen til fred. Dette spørgsmål overvejede han i sit sind og tog også i betragtning, at mens nogle folk har meget lidenskab, har andre blot lidt.

[Her følger så en passage, hvor *Brahma* med et følge af andre guder og de 4 retnings konger [en slags trolde, sanskrit: *Dharma-rakshasas*] skiftevis kommer til stede og indtrængende beder Buddha Sakyamuni om at udpege Dharma'en for hele verden. Han overvejer da, hvem som måtte være i stand til at forstå meningen med Dharma og plukke frugten af indsigt. Blandt de levende tænkte han først på sine gamle asket-kammerater. Fortællingen fortsætter:]

Hans sind vendte sig da mod de fem tiggermunke. Med henblik på at vise dem vejen til fred drog han afsted, netop som den opstigende sol overvandt nattens mørke, til den velsignede by *Kashi*, [*Varanasi* eller *Benares*] som *Bhimaratha* [en af *Kashi's* berømte konger, muligvis byens grundlægger] gav sin kærlighed til, og som er smykket med *Varanasi*-floden og med mange glimrende skove, for dér at fjerne uvidenhedens mørke [fra sine tidligere kammeraters sind]. Men før han udførte sit ønske om at drage til *Kashi*-regionen kiggede den hellige mand med taknemmelige øjne, der var [kønne og faste] som en tyrs, på *Bodhi*-træets rod og med holdning og gang som en ung frisk elefant vendte han sig om og gik bort derfra.

Billedet viser Buddha Sakyamuni som vandrings mand.

(Oversat fra *Edward Conzes* uddrag i bogen: *Buddhist Scriptures*, Penguin Classics, 1959, kapitel 2: *The Legend of Buddha Sakyamuni*. Jeg har sammenholdt *Edward Conzes* tekst med *E. H. Johnstons* oversættelse fra 1936 og nogle gange valgt at følge hans udlægning. Der findes også en oversættelse af *E. B. Cowell* fra 1894, *Sacred Books of the East*, vol. 49.)

Om Ashvagosha's værk

Ashvagosha's værk er en blomstrende gendigtning af Buddha Sakyamunis liv. Bogen er skrevet i en stil, som de fleste nok vil synes er noget fantasifuld, romantisk og opstyltet. Desuden er den mytologisk ganske omfattende. Alle Indiens guder og djævle involveres i fortællingen, sagnfigurer udfolder sig med magiske kræfter, så selv moderne **fantasy** genrer ikke kan være med. Man må forestille sig, at fortællingen ikke er beregnet til hyggelæsning hjemme i sofaen, men at fortælleren på dramatisk vis fremfører sin beretning i tropenatten med fagter og snart lav, snart høj stemmeføring, mens olielampenes lys flakker og laver bedrageriske skygger og belysninger omkring et henført lyttende publikum. Vi befinder os i Indiens Oldtid. Værket er skrevet med henblik på at blive lært udenad og fremført, som var den blotte fortælling et teaterstykke.

Værket er snart 2000 år gammelt. Det beskriver Buddha Sakyamunis **12 bedrifter**, som er de vigtigste begivenheder i hans liv. Beretningerne er en sammenfatning fra flere kanoniske kilder og anses for at være det første forsøg på en egentlig biografi af Buddha Sakyamuni. I Sutra'erne var en biografi ikke vigtig. Fremlæggelse og forklaring af Dharma'en (**Buddhismen**), samt omstændighederne omkring fremlæggelsen af Dharma'en karakteriserer de kanoniske (**altså, almindeligt anerkendte**) tekster eller bøger, som kaldes Sutra'er (**Ord eller Tale, altså Buddhas ord**).

Der eksisterer flere oversættelser af værket til engelsk, men ingen på dansk. Edward Conze's kondenserede tekst er meget gennearbejdet med referencer til både de kendte sanskrit fragmenter, samt kinesiske og tibetanske oversættelser. De lærde diskuterer stadig, hvilken buddhistisk skole Ashvagosha selv egentlig tilhørte. Det afslører værket ikke. Det kan således ikke placeres som hverken Hinayana eller Mahayana. (**Læs artiklen: de 3 fartøjer om Hinayana og Mahayana.**) Charles S. Prebish skrev i sin bog: Historical Dictionary of Buddhism, at Ashvagosha deltog i kong Kanishka's Dharma koncil i det første århundrede EVT. Det tyder unægtelig på, at Ashvagosha var *Sarvastivada* tilhænger. Imidlertid ville det på den tid ikke forhindre ham i også at dyrke Mahayana.

Billedet viser Mahabodhi Templet i Bodhgaya, som er bygget hvor man mener, at Buddha Sakyamuni sad, da han blev oplyst.